

אתם נצבים

פירש"י בשם מדרש אגדה 'למה נסמכה פרשת אתם נצבים לקללות, לפי ששמעו ישראל מאה קללות חסר שתיים, חוץ ממ"ט שבתורת כהנים, הוריקו פניהם ואמרו, מי יוכל לעמוד באלו, התחיל משה לפייסם אתם נצבים היום'.

וכבר הקשו כמה מפרשים בענין הלשון שנקט המדרש, 'מאה קללות חסר שתיים', מדוע לא כתב להדיא, צ"ח קללות?

בספר 'ישמח משה' מביא תירוץ בשם ה'כלי יקר', שהרי נאמר בקללות 'גם כל חלי וכל מכה אשר לא כתובה בספר התורה הזה', דהיינו, יש מאה קללות אך ב' מהם לא כתובים ולכן הם 'מאה חסר שתיים' שהרי אותם ב' קללות לא כתובים מה הם ועיקר הפחד של ישראל היה מאותם שתיים שאינם מפורטים, כי כן דרך האדם לפחד יותר מן הלא ידוע.

והרב יוסף משה פריינד מוומ"ב ביאר. דלבד מהצ"ח קללות הכתובים בפרשת כי תבוא, יש עוד שתי קללות, בזה שיהיה 'חסר שתיים' - שיחסר לנו שתי הבתי מקדשות בעת שיחרבו בעוונותינו הרבים, ואין לך קללה גדולה מהם, שהרי כל זמן שבית המקדש היה קיים, זכו כלל ישראל להשראת השכינה במקדש, ואילו עתה בזמן הגלות, אנו רחוקים מהש"ת ויש הסתר פנים. ונמצא שאכן ביחד ישנם מאה קללות, צ"ח שבפרשת כי תבוא, ועוד שתי קללות של שתי החורבנות של הבתי מקדשות.

כשנתבונן נראה, שביאור זה מדויק עד מאד בהמשך דברי רש"י הרבה הכעסותם למקום ולא עשה אתכם כלייה, והרי אתם קיימים לפניו דברים אלו הם רמז ברור לחורבן הבתי מקדשות, כי על ידם לא עשה אותנו השי"ת כליה, רק שפך חמתו על עצי ואבני הבתי מקדשות, וכמו שאמרו במדרש איכה רבה ד, יד, אסף אמר לישראל, מזמר אני על מה ששפך הקב"ה חמתו על העצים ועל האבנים, ולא שפך חמתו על ישראל ולא עשה בהם כלייה. וזהו הכוונה בדברי רש"י הרבה הכעסותם למקום ולא עשה אתכם כליה רק שפך חמתו על עצים ואבנים של הבתי מקדשות, ועל ידי זה 'והרי אתם קיימים לפניו'.

נצבים

עפ"י האמור לעיל, מה שכתב רש"י על 'אתם נצבים' שיש מאה קללות 'חסר שתיים' ואותם שתיים מרמזים על שני בתי מקדש שנחרבו.

אוסף לזה שזה מרמז בראשי התיבות של המילה נצבים"ם. 'נצבים"ם' ר"ת צ"י (היינו מאה קללות) ב' מקדשות נחרבו.

נצבים היום

איתא בספה"ק 'היום' זה ר"ה וכולם נצבים לפניו בדין וקריאת הפרשה הזו, היא בשבת שלפני ר"ה.

מסתבר, כי מאה קולות שתוקעים בר"ה מבטלים את המאה קללות הנז' ברש"י בתחילת הפרשה

אתם נצבים

נצבים ר"ת נותני צדקה בעין יפה מתברכים.

כי הנה, סגולת הצדקה היא גם כשנותנים שלא לשמה, ע"מ שיחיה בני וכו', אך הברכה המיוחדת המובטחת היא על אופן הנתינה, כדכתיב 'ולא ירע לבבך בתתך לו כי בגלל הדבר הזה יברכך ה' אלוקיך בכל מעשי ידיך' ואמרו חז"ל 'הנותן צדקה מתברך בשש ברכות והמברכו מתברך באחד עשר' הרי שהנתינה בעין יפה, היא הגורמת לברכה ה'.

ויש להוסיף לזה רמז נאה, כי האות האמצעית של נצבים היא ב' היינו ברכה.

גם מרמז על ב' אופנים של צדקה.

האופן האחד, הם האותיות הסמוכות לאות ב' שבמילה נצבים משני צדדיה, שהם אותיות צ"י, שזה מרמז על נתינת מעשר, שכשהרויח מאה, משאיר לעצמו צ' ומפריש י'.

והאופן השני הם שני האותיות שבתחילת ובסוף המילה נצבים, שהם אותיות נ' מ' שזה מרמז על נתינת חומש שמתוך נ' משאיר לעצמו מ' ומפריש חומש לצדקה.

ומה נאה שרמז זה נאמר בפרשת נצבים היום הסמוכה לימי הדין ו'היום' קאי על ר"ה שהרי כתוב 'וחטאך בצדקה פרוק'.

זה גם נרמז בטעם 'מהפך' שעל המילה 'נצבים', שע"י הצדקה יש מהפך שהגזירות הקשות מתהפכות לטובה, ככתוב 'וצדקה תציל ממוות'.

אתם נצבים היום כלכם

הטעם שמעל המילה כלכם היא 'זקף קטן'.

במסכת סופרים יח איתא:

ביום שהושיבו את רבי אלעזר בן עזריה בישיבה, פתח ואמר: 'אתם נצבים היום כלכם'... טפכם נשיכם'. אנשים באים לשמוע. נשים, כדי לקבל שכר פסיעות, טף למה בא? כדי ליתן שכר למביאיהן. מכאן נהגו בנות ישראל קטנות לבוא לבתי כנסיות כדי ליתן שכר למביאיהן, והן לקבל שכר. לפי"ז אתי שפיר טעם זקף קטן על כלכם, היינו שהקטנים באים כדי לזקוף שכר למביאיהן

אתם נצבים היום כולכם - פסוקים ותיבות

פירש"י לפי ששמעו צ"ח קללות חוץ ממ"ט שבפרשת בחוקותי, הוריקו פניהם ואמרו, מי יוכל לעמוד באלו, התחיל משה לפייסם 'אתם נצבים היום כולכם' וכו'.

המתבונן בפסוקים אלו יראה כי כל שבעת הפסוקים הראשונים בפרשתנו הם דברי פיוסים וריצוי, והחל מהפסוק 'ותראו את שקוציהם' מתחיל דברי תוכחה.

והנה הקללות שבבחוקותי נאמרו באופן של ז' דרגות של עבירות שעל כל אחד מהם נאמר ז' קללות, כפי שפירש"י שם (49=7*7) וכנגדם נאמרו כאן שבעה פסוקים של פיוס.

כמו"כ אם נספור את כל מילות הפיוס שבפסוקים אלו, נגיע למנין צ"ח תיבות, הרי כנגד צ"ח קללות נאמרו צ"ח מילות של פיוס.

נצבים היום כלכם

'כלכם' קאי גם על כלל ישראל, וגם על מנהיגי העדה שהם משה ויהושע, שזה מסתלק וזה מכניס את ישראל לארץ המובטחת.

'כלכם' גימ' 110 מרמז על יהושע בן נון שחי ק"י שנים.

ניקוד המילה קִלְכָּם הם י"ב נקודות שהגימ' שלהם הוא 120 (כל נקודה היא כאות י' עפ"י האריז"ל) שזה שנות חיי משה וי"ב הנקודות עצמם מרמזים על י"ב השבטים ש'כלכם' היו באותו מעמד.

אלול - עת רצון

ימי הרחמים של חודש אלול, הם ימים של עת רצון והזמן מסוגל להינצל מכל צרה וצוקה, לכל ימות השנה.

רמז לדבר: כתיב ישעיה סג, ט, 'בכל צרתם לא צר', פסוק זה הוא בקרי וכתוב, דהיינו: הכתיב הוא, 'בכל צרתם לא צר', והקרי הוא, 'בכל צרתם לו צר'. ואיתא בגמרא סוטה לא. שהגם שהכתיב הוא ל"א - בלמ"ד אל"ף, מכל מקום משמעו ל"ו עם למ"ד וי", וכך הוא הקרי.

יש בזה רמז לחודש אלול, דהנה כאשר שמצרפים את הכתיב ואת הקרי יחד, 'לא-לו', הם אותיות אלו"ל. ללמדנו, שבחודש אלול צריכים לקיים 'קרי' - לקרוא אל ה' בחזקה, וכמו שכתב הטור או"ח סי' תקפא, שבחודש אלול, כל המוסיף לבקש רחמים זכות הוא לו, מפני שהוא עת רצון והשי"ת קרוב אלינו ומקבל את תפילותינו, ככתוב ישעיה נה ו, קראוהו בהיותו קרוב.

מפנינו ידידי הרב יוסף משה פריינד ויליאמסבורג.

אלול וההכנה לגאולה

בפרשת וישלח, אחרי שיעקב נתן הדורון לעשו ונפרד ממנו, נאמר: ואני אתנהלה לאטי לרגל המלאכה ולרגל הילדים, ראשי תיבות אלו"ל.

בספר 'ילקוט שבע' כתב שיש בזה כמה רמזים נפלאים: 'לאטי' מרמז על ארבעת העיתים המסוגלים כדלהלן:

ל' שלושים ימי הרחמים והסליחות של אלול.

א' שני ימי ראש השנה הנחשבים כיומא אריכתא.

ט' תשעת הימים שבין ראש השנה ליום הכפורים.

י' יום כיפורים, וכן י' ימים בין יום כפור להושענא רבה.

עד אשר אבא אל אדני שעירה - סופי תיבות אלי"ה ועי"ז יתקיים בנו 'הנה אנכי שולח לכם את אליה הנביא' ע"כ.

ובס"ד אוסיף על דבריו:

לאטי בגימ' 50, אלו נ' ימי הרחמים מר"ח אלול עד הושענא רבה, ויעקב רמז לו בזה כי בימים הללו חייב הוא להקדיש זמן לתפילה, לבני חיי אריכי ומזוני רויחי.

לאטי בגי' נ' מרמז על חיי אריכי, כי יעקב היה אז בן צ"ז שנים וחי מאז עוד נ' שנים לאחר מכן עד לגיל קמ"ז.

לרגל המלאכה, היינו פרנסה שהוא מזוני רויחי.

ולרגל הילדים, היינו בנים זרעא חיא וקיימא.

גם נרמז בטעם: לאטי - רביעי, לרמז על ארבעת זמני התשובה, כמוזכר לעיל.

עוד אפשר להוסיף כי במילה 'לאטי' מרומזת הציפיה לגאולה, כנא' ואע"פ שיתמהמה עם כל זה אחכה לו, וכידוע בעת הגאולה נזכה לשער החמישים משערי בינה, לאטי גימ' נ'.

הטעם רביעי גם מרמז על ארבע הגלויות שעברו לאיטן באלפיים שנות הגלות, וגם על היום הרביעי שהוא יום הגאולה, כמו שנא' הנה אנכי שלח לכם את אליה הנביא לפני בא יום ה', שהם שלושה ימים לפני יום הגדול. הרי שהיום הגדול יום התגלות המשיח, הוא היום הרביעי.

אז ימלא שחוק פינו

במדרש איתא עה"פ 'למנצח על השמינית' הוא כינור של שמונה נימין שיתווסף עוד תו על שבעת התווים ויהיה ח'.

ביאר ידידי הרב יוסף משה פריינד שליט"א, שזה מרמז בפסוק 'אז ימלא שחוק פינו' והכוונה לימות המשיח כדאי' בגמ' ברכות, 'אז' הם אותיות א' ז', היינו שיתווסף עוד נימה אחת על הז' הקיימים, וזה ימלא שחוק פינו שהשירה תגדל עקב הוספת התו החדש, כי הגדיל ה' לעשות, שהגדיל את היכל הנגינה בעוד אפשרויות.

הוספתי לדבריו, כי כך יתפרש גם בשירת הים, 'אז ישיר משה' ואמרו חז"ל אז לימות המשיח, היינו שיתווסף אותו תו א' לז' הקיימים ועל ידי זה תגדל השירה.

לא בשמים הוא

לא בשמים מרמז כי על האדם להתנהג בדרך הענווה ולא להרגיש עצמו בגאות, ובספר 'כסף צרוף' כתב רמז 'לא בשמים' בגימ' 'אינה נחה בגסי הרוח'.

לכן, כל שלשת טעמים שלהם, הם למטה מן המילים וגם נגינתם בניגון יורד ונינוח, להורות על ענווה ושפלות בחינת 'ענו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה'.

לא בשמים היא

הפסוק מבאר כי התורה 'לא בשמים היא' כי אם 'בפיך ובלבבך', הפה והלב קשורים זה לזה, כדאמרי אינשי 'דברים היוצאים מן הלב'.

לגבי תורה, יש קשר מיוחד בין הפה ללב, שאמרו חז"ל בגמ' ברכות שהקב"ה ברא את מקום יניקת החלב ממקום הלב, כדי שינק ממקום בינה של אמו, וכן מובא בספר הקד' 'רסיסי לילה' לרבי צדוק הכהן מלובלין: המנהג לאכול מאכלי חלב בחג מתן תורה, כי החלב יונקים משדי האם שהוא מקום הלב, כך אנו יונקים את התורה הקד' כביכול ממקום בינתו יתב' ישר לתוך פינו.

ולזה אנו מבקשים 'והערב נא ה' אלקינו את דברי תורתך בפינו', שנחוש כגמול עלי אמו, שמתרפק על ליבה ומתוק לו בפיו ואין לו כלום בעולמו כי זה כל מעייניו.

אכן, לא בשמים היא ר"ת 'הלב' וס"ת 'אמא'.

קריאה לאוהבי תורה

מידי פעם הגליון מופץ בבתי כנסת, ובס"ד התגובות אוהדות ונלהבות, וכל הפצה כזאת גורמת בעקבותיה מנויים חדשים שמבקשים לקבל הגליון באימיל ולהפיץ הלאה, המעוניין לקחת חלק בהפצת תורה, ולהקדיש הגליון לכבוד שמחה או לע"נ וכדומה, למרות שזה חידושים מאחרון שבאחרונים, מוזמן לכתוב לי באימיל maadoney@gmail.com ניתן לקבל הגליון לאימיל מדי שבוע, המעוניין יכתוב לכתובת דלהלן: